

2.2022

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Nybakade tolkar s. 8-9

Karin går i pension efter 40 år som tolk s. 21-23

Vad är en bra tolk?

Svensk teckenspråksforskning firar 50 år

Missnöjda frilanstolkare i Dalarna

I detta nummer:

- 3** Styrelsenytt
- 4** Ledare
- 5** Utmärkelser
- 6** FST
- 7** Tolksporträtt och sudoku
- 8-9** Nya kollegor
- 10-13** Vad är en bra tolk?
- 14-15** Svensk teckenspråksforskning firar 50 år
- 16-17** Anette fick nog - slutade som tolk
- 18-20** Insändare: frilanstolkar missnöjda med Tolcentralen Dalarna
- 21-23** Intervju med Karin Helsingius

Framsida: Nyblivna tolkar från Västanviks folkhögskola. Från vänster: Emma Edlund, Carin Stenberg, Signe Landström. Foto: Anders Lundberg

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare:

Kristian Kåresjö Nelson

Redaktör: Alva Rosengren-Blom

Medverkande detta nummer:

Pauline Rörström, Rebeca Ferrer Esquivel, Tilda Töresson, Silke Spangler, Alva Rosengren-Blom, Maria Sköld, Ulrika Nylén Törnström, Anders Lundberg, Emma Edlund, Carin Stenberg, Signe Landström, Mikael Henriksson, Jenny Olsson, Gustaf Hafvenstein, Lina Wittink

Nummer sedan start: 117

Deadline för nästa nummer:

28 augusti

STTF:s styrelse:

Kristian Kåresjö Nelson, ordförande

Åsa Byléhn, vice ordförande

Pauline Rörström, sekreterare

Rebeca Ferrer Esquivel, kassör

Juli af Klintberg, ledamot

Lina Silfwerbrand, ledamot

Tina Wigren Svensk, ledamot

Annonsera i Tolktrycket:

1/1-sida 4 000 kr

2/3-sida 3 000 kr

1/2-sida 2 500 kr

1/3-sida 1 800 kr

1/4-sida 1 500 kr

1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

Redaktion för Tolktrycket:

Alva Rosengren-Blom

Maria Sköld

Silke Spangler

sttf.org

[sttftolk](https://www.instagram.com/sttftolk)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiv 350 kr

Stödjande 200 kr

Organisation 800 kr

Endast prenumeration 600 kr

Extra nummer (för pren.) 350 kr

Studering 175 kr

Styrelsenytt

Sommaren är här och det betyder att vi äntligen kan säga grattis till ett nytt gäng nyexaminerade tolkar och blivande kollegor. Hurra, hurra, hurra, hurra!

Under våren har vi i styrelsen erbjudit ett antal olika fortbildningar med diverse teman. Till exempel så har ni medlemmar kunnat förkovra er i hur man kan tolka körlektioner mer effektivt och även fått inspiration av tvillingarna Amina och Jamila. Även språkrådet har vi bjudit in vid annat tillfälle. Ifall ni deltagit i någon av våra fortbildningar men vet med er att ni inte svarat på enkäten som skickats ut efteråt, så får ni gärna ta och svara på den nu i efterhand. På det viset kan vi bli ännu bättre på att få med det just ni vill ha.

Om ni har något förslag eller önskemål om tema som vi inte tagit upp så är det mer än välkommet att skicka in förslag till kontakt@sttf.org eller till någon i styrelsen, så kan vi kolla vidare på just era önskemål.

Vi i styrelsen har även träffat två tolkutbildningar innan deras examen. Juli fick till en digital träff med de döva tolkstuderande från Västanviks folkhögskola för att prata om vad vi i STTF gör för er medlemmar, och för att locka fler döva tolkar till oss. Rebeca tog sig till Fellingsbro folkhögskola för att träffa de tolkstuderande där och samtala om allt vad det innebär att vara teckenspråkstolk. Två mycket givande träffar!

Till sist vill vi uppmuntra er att locka fler medlemmar till oss. Ju fler medlemmar desto bättre blir vi!

Ha en fin sommar önskar STTF:s styrelse!

Pauline Rörström

Avspeglar din lön det arbete du faktiskt gör?

Efter gymnasiet tog jag ett sabbatsår i Argentina. Det första jag gjorde när jag anlände var att hitta någon typ av inkomst. Ett av de många uppdrag jag åtog mig var att träffa en medelålders man som ville öva på engelskan för att kunna kommunicera med samarbetspartners i andra länder. Det kändes inte som ett jobb, för jag kom hem till Fernando, fick kaffe och fika och så satt vi och tjtötade i en till två timmar på engelska. Vi hade väldigt trevliga och djupa samtal om allt mellan himmel och jord. Och så kom dagen då han var tvungen att ställa in. Det var inga konstigheter, planer ändras ju, och vi sågs vid nästa tillfälle. Men vid nästa tillfälle betalade han mig både för den dagen och tillfället innan. Då frågade jag varför han betalade mig för båda, tillfället innan blev ju inte av. Och Fernando svarade: "Jag avbokade i sista minuten, klart du ska ha betalt för det! Din tid är värdefull."

Jag hade tur. Jag önskar nämligen att alla haft en Fernando som tidigt i sina liv kunnat öppna deras ögon på samma sätt som han öppnade mina. För trots att det för vissa kan tyckas vara den enklaste och uppenbaraste sanningen av dem alla, så känns det inte alltid riktigt så i samtal med kollegor.

Vi jobbar som teckenspråkstolkar. Jag skriver nu att vi "jobbar som" istället för "är" då jag vill göra en tydlig distinktion här: det är ett yrke vi valt. Ett yrke som kräver en utbildning på fyra år som bara ger oss grunderna för att sedan bygga på med ett helt liv av erfarenhet. Ett yrke där varenda en av oss behövs; för det kommer alltid finnas uppdrag som kräver just din eller min kompetens. Ett yrke där lönerna sorgligt nog inte avspeglar den tiden vi investerar i det. Dels den tiden vi lagt på utbildning, men också: förberedelse inför uppdrag. Inställelsetid - även de 10-15 minuterna innan uppdraget börjar. Utvärdering. Fortbildning. Fortbildning. Fortbildning.

Så första frågan blir: avspeglade din ingångslön din utbildning? Om ja, grattis! Då går vi vidare till följdfrågorna: avspeglar din lön idag det arbete du faktiskt gör? Avspeglar den erfarenheten du samlat på dig sedan du började jobba? Avspeglar den det faktum att du kan ta uppdrag på engelska? De fortbildningarna du gått? Auktorisationen?

Att välja det här yrket får inte vara en satsning som riskerar att inte leda någonstans när vi slutligen lämnar och istället väljer yrken där kraven är betydligt lägre och lönen avsevärt högre. Det här yrket måste bli en investering som lönar sig, både för de som väljer det nu och vi som redan investerat vår värdefulla tid på att bli bra på det vi gör.

Med andra ord: fortsatt kämpa! Och vi ses ute på fältet.

Rebeca Ferrer Esquivel

SDR tilldelas Minoritetsspråkspriset 2022

Foto: Isolf

Sveriges Dövas Riksförbund har genom förbundsordförande Åsa Henningsson tagit emot Språkrådets Minoritetsspråkspris. Priset överlämnades av kulturminister Jeanette Gustafsdotter och uppmärksammar fina insatser i arbetet med minoritetsspråk i Sverige.

SDR prisas för sitt arbete med språklig tillgänglighet för döva och för att ha initierat forskning om svenskt teckenspråk, en viktig faktor vid erkännandet av det svenska teckenspråket. Genom EU och FN har förbundet även bidragit till att stärka andra länders teckenspråk.

Juryns motivering lyder:

Sveriges Dövas Riksförbund har i 100 år arbetat för erkännande av svenskt teckenspråk som språk och som redskap för lärande. Organisationen arbetar brett med att stärka det svenska teckenspråkets ställning och med tillgänglighetsfrågor för teckenspråkiga, såväl nationellt som internationellt.

Källor: sdr.org samt isof.se

Hedersdoktor i norskt teckenspråk

Marit Vogt-Svendsen har blivit utnämnd till hedersdoktor vid det norska universitetet OsloMet. Hon har gjort sig förtjänt av titeln genom sina insatser för och forskning inom norskt teckenspråk. Både teckenspråket och dövas erfarenheter som minoritetsgrupp har satts på kartan.

– Att OsloMet utnämner en hedersdoktor med teckenspråk som forskningsfält innebär att man höjer det norska teckenspråkets status i samhället. Det betyder väldigt mycket! säger Marit.

Marit Vogt-Svendsen har tagit initiativ till internationell forskning inom teckenspråk i Norge och sägs vara det norska teckenspråkets moder. Hon har slagit fast att de norska dövas teckenspråk är ett självständigt språk som skiljer sig från talad norska. Hennes arbete har bland annat starkt bidragit till att teckenspråket erkändes som fullvärdigt officiellt språk år 1997. Marit har även medverkat till att det idag finns utbildningar inom både teckenspråk och tolkning vid universiteten OsloMet, NTNU samt Høgskolen på Vestlandet.

Källa: oslomet.no

Marit Vogt-Svendsen

Till dig som är nyexaminerad tolk säger jag **grattis och välkommen till tolkvärlden!** Under våren har du förmodligen varit ute på praktik och säkert många gånger fått frågan: Hur kommer det sig att du ville bli tolk? Och jag är säker på att varenda tolkstuderande har ett unikt svar. Kanske är det kontakten med människor som lockar. Kanske ligger din passion i språket - teckenspråket eller det skrivna ordet. Eller kanske finner du stolthet i att vara snabbast i stan på tangentbordet. Dessa är alla bra anledningar till att välja att jobba som tolk, men vet du vad som är en precis lika bra anledning? Att helt enkelt behöva ett jobb!

Tolk är ett yrke som ofta förknippas med att ha ett "kall". Det är inget fel med att brinna för sitt arbete, men det är inte meningen att du ska slå knut på dig själv för att kunna leverera. Även om ditt arbete är din passion är det viktigt att din rätt till en god arbetsmiljö, skälig ersättning och regelbunden återhämtning inte försummas.

FST hade nyligen en digital workshop där vi arbetade fram en lista som vi lekfullt kallar "Skrivtolkningens 10 budord". Bland våra budord ingår rätt till en god arbetsmiljö, kollegialt stöd och samarbete samt respekt mellan tolkar, uppdragsgivare och tolkanvändare.

Listan är tänkt som ett stöd till alla skrivtolkar (men den fungerar lika bra för teckenspråkstolkar). Hela listan kommer finnas på vår facebook sida när den är klubbad och klar.

Oavsett vad du har för anledning till att bli tolk så hoppas jag att du kommer att trivas! Och stöter du på svårigheter så finns vi i FST och STTF här för dig.

På gång i FST:

Vi inleder hösten med en zoomfika på temat förkortningar. Sedan fortsätter vi med fler zoomtillfällen då vi presenterar och diskuterar de olika tolkprogrammen som finns på marknaden. Har du frågor, funderingar eller förslag på andra ämnen som vi borde ta upp?

Kontakta oss gärna på mejl eller facebook!

Tilda Töresson

Kontakt:
info@skrivochststolk.se
 Facebook:
 Föreningen skriv- och TSS-tolkar

Tolkporträttet

Namn: Lina Wittink

Arbetsplats: Frilansar åt Ning AB, Leksand

Skola och avgångsår: Södertörns folkhögskola, 2007

Varför jag blev tolk: För att jag ville jobba med människor och ha ett varierat jobb.

Det bästa med mitt jobb: Variationen, stimulansen, möten med så många olika typer av människor.

Det sämsta med mitt jobb: Lönesituationen och bristen på tjänster.

Drömtolkuppdrag: När samtalet mellan två parter bara flyter som om jag inte var där. Annars tycker jag om att vara med på olika kulturella tillställningar.

Jag skulle vilja fortbilda mig inom: psykiatri.

Då jag inte jobbar: leder jag Zumba och umgås med familj och vänner.

Jag blir glad av: mina barn.

Jag samlar på: minnen.

Person jag beundrar: min farmor, hon var alltid positiv och närvarande för alla.

Ditt bästa tips (inte nödvändigtvis tolkrelaterat): Vänta inte till sen, gör det som gör dig glad nu!

Fördriv semesterdagen med sudoku!

En handgjord sudoku av Gustaf Hafvenstein. Vanliga sudoku-regler gäller: Placera ut siffrorna 1 till 9 i varje rad, kolumn och 3x3 box utan att upprepa en siffra.

			5		2			
		7				5	3	
	4	1		6			9	
6			1		3			5
		5				4		
2			4		8			1
	9			8		7	6	
	5	8				2		
			9	4				

Stort grattis till alla nyblivna teckenspråkstolkar!

Stockholms universitet:
Blända Olsson

Hörande teckenspråkstolkar **Västanviks folkhögskola:**
Från vänster: Emma Edlund,
Carin Stenberg och Signe Landström.

Foto: Anders Lundberg

Döva teckenspråkstolkar **Västanviks folkhögskola**, lärare och deltagare:
Bakre från vänster: Merlin, Jannicke, Simone, Camilla, Johan.
Framre från vänster: Lars-Gunnar, Elisabeth, Helen, Matilda, Mathilde, Jennie, Eva, Maya.

Fellingsbro folkhögskola:

Från vänster: Marion Marshall,
Gry Lutteman, Jannika Svensson
och Julia Westberg.

Foto: Ulrika Nylén Törnström

Vad är en bra tolk?

Blå torget

Examen närmar sig med stormsteg. Snart ska vi få ett utbildningsbevis på att vi är redo att börja arbeta ute i verkligheten som tolkar. Många tankar rusar genom huvudet men en av de stora är ändå, vad är en bra tolk? Hur blir man en bra tolk? Har vi fått rätt förberedelse i skolan för att vara bra tolkar? Vi beslutade oss för att på olika sätt försöka få svar på dessa frågor.

Jag går mot skolan, som jag nu har gjort i snart fyra års tid. Kan inte låta bli att stanna till på vägen och se ut över den fantastiska utsikten från kullen som Västanviks Folkhögskola ligger på. En utsikt över böljande berg och dalar, skogen och naturligtvis Siljan. Det här har varit mitt tillfälliga hem och det har verkligen landat i mitt hjärta. Går vidare mot skolan och går in genom de blå dörrarna, passerar Blå torget med sin öppna spis och sina blåa soffor och fätöljer där vi haft så många trevliga stunder.

Raster, aktiviteter och luciafirande. Jag går in i vårt lilla klassrum; vi är bara tre personer som nu tar examen till sommaren. Vi har varit igenom mycket tillsammans och det känns fantastiskt att vi får göra det här tillsammans hela vägen in i mål.

Viktiga egenskaper som tolk

Vi har fått lära oss att man som tolk måste vara snabbtänkt och flexibel. Dagens arbetsuppdrag kan komma att ändras med kort varsel och då gäller det att snabbt kunna ställa om till det nya uppdraget. Det är också viktigt att vara stresstålig, då det kan bli långa dagar som tolk. Eller, som nämndes ovan: om man med kort varsel får ett uppdrag och därmed snabbt måste anpassa sig till den nya situationen.

Man måste också ha ett bra pokerface. Ibland kan man som tolk hamna i situationer där man känner sig lite vilse. Då är det viktigt att köra på och inte låta det synas i ansiktet.

Text: Emma Edlund, Carin Stenberg, Signe Landström,
examensklass 2022, Västanviks Folkhögskola

Foto: Carin Stenberg

När man är två tolkar på ett uppdrag så är ens kollega ovärderlig. Det gäller att vara ordentligt samspelta och uppmärksamma på varandra, så att man kan vara ett bra stöd till sin kollega. Därför är god samarbetsförmåga viktig.

Vi har fått ordentligt inpräntat i oss hur vi ska anpassa kläder efter uppdrag, och att vi ska ha en överdel med tydlig kontrast mot händernas färg, så att det blir lätt att avläsa. Detta har fått till följd att våra garderober under de senaste fyra åren stegvis tagits över av svarta plagg. Det är också viktigt att komma ihåg hur varierande tolkuppdragen kan vara – det krävs ju helt olika kläder till en tolkning på en simlektion jämfört med att tolka ett dop, till exempel.

Social kompetens, att kunna småprata i väntrum och skapa förtroende är väldigt viktigt som tolk. Vi gör ett otroligt viktigt jobb, och därför måste tolkanvändaren kunna känna att hen kan lita på tolken.

Och till sist: att vara en påhittig problemlösare. Det är mycket som kan vara en utmaning på ett uppdrag. Exempelvis vid en tolkning av en synundersökning, hur man då placerar sig eller kommunicerar när tolkanvändaren kanske inte kan titta på tolken hela tiden.

*Hur ska jag
presentera mig
som tolk, och
vad min yrkesroll
innebär, när jag kommer till
ett nytt uppdrag?*

Så, hur stämde verkligheten överens med det vi lärt oss i skolan?

Efter vår första praktik så kom vi alla tillbaka till skolan med många funderingar och tankar. Vad hade vi varit med om?

Vi är tillbaka i vårt klassrum, vi är trötta efter en fyra veckors lång intensiv praktikperiod, men samtidigt glada att vara tillbaka till tryggheten i skolan. En lärare är spänd av förväntan av att höra hur vi haft det på praktiken och lyssnar och antecknar när vi berättar om våra fallbeskrivningar. En deltagare berättar att under hennes första dag på praktiken möttes hon av en tolk som hade en tröja i samma färg som dennes hudton. Kontraster? En annan deltagare berättar om en tolk som sitter med telefonen för privat bruk under ett tolkuppdrag. Var finns engagemanget och stöttningen till kollegan? Hur ska jag presentera mig som tolk, och vad min yrkesroll innebär, när jag kommer till ett nytt uppdrag?

Många tankar sattes direkt igång i huvudet. Är det som vi lärt oss i skolan inte rätt, och hur ska vi förhålla oss till detta?

Vi är otroligt tacksamma för möjligheten att få komma ut på praktik under utbildningen, att få se hur det fungerar ute i det verkliga arbetslivet. Under våra praktikperioder så får vi gå med många olika tolkar i olika sammanhang. Alla tolkar har sitt eget sätt att arbeta och vi tar med oss saker från alla tolkar som vi fått följa med, både bra saker och saker som vi själva kanske skulle ha gjort annorlunda.

Tillbaka i skolan så diskuteras det, vad är egentligen en bra tolk?

Det är många saker man ska tänka på i sitt yrke som tolk. Att ha rätt kläder till uppdraget, är jag rätt tolk på rätt plats? Har jag förberett mig tillräckligt? Hittar jag till rätt adress? Fler frågor fanns.

.....►

Västanviks folkhögskola

Självklart har tolkarna och framtida tolkar Kammarkollegiets God Tolksed att förhålla sig till, men hur arbetet ska utföras i det riktiga arbetslivet är det alltid situationen som avgör. En tolkning är oftast här och nu, det går inte att gå tillbaka och göra igen. Vi tolkar måste alltid vara beredda på allt. I skolan får vi höra att som tolk är det bra att veta lite om mycket, och ja, det stämmer verkligen. Bredden på uppdrag som vi har fått vara med på under våra praktikperioder, situationer som uppstår som tolken måste lösa direkt och anpassa sig till. Ja, att vara tolk är inte ett lätt yrke, men samtidigt är vi förväntansfulla inför att komma ut i arbetslivet och lära oss mer om hur man är en bra tolk, att verkligen hitta vem jag är som tolk.

Vi har också intervjuat några döva tolkanvändare för att höra deras åsikter.

Vy mot kyrkan

Vad är en bra tolk?

Henrik Lehtonen:

- Rätt tolk på rätt plats.
- Att tolken ska vara flexibel.
- Att tolk och tolkanvändare ska ha ett bra samarbete.

Erik Perho:

- Att tolken ska vara fullt teckenspråkig
- Att tolken ska vara en bra människokännare, att kunna skanna av personen i fråga.
- Att tolken ska våga fråga tolkanvändaren vid oklarheter för att ge en korrekt tolkning.

Julia Gezelius:

- Att tolka allt som sägs i rummet, även småprat, det så att tolkanvändaren ska känna sig delaktig.
- Att tolken har lätt att växla mellan kallprat och tolkning, det vill säga, anpassa sig efter situationen.
- Att tolken ska våga fråga tolkanvändaren vid oklarheter för att ge rätt tolkning.

Julia Gezelius

Carina Högberg:

- Att tolken ska våga stoppa och fråga om.
- Att tolken och tolkanvändaren har bra samarbetsförmåga, att bli ett lag!
- Att tolken ska anpassa sig och våga vara lyhörd för situationen.

Carina Högberg

Detta är något som vi absolut kommer komma ihåg och sträva efter i vårt arbetsliv!

Emma, Carin och Signe

Svensk teckenspråksforskning firar 50 år!

Text och foto: Jenny Olsson

Poster om svensk teckenspråksforskning.

Den 13 maj i år gick jubileumsdagen för den svenska teckenspråksforskningen av stapeln på Stockholms universitet. Johanna Mesch, professor, inledde eftermiddagen i hörsal 2 i Södra huset med ett öppningsanförande inför en så gott som fullsatt hörsal. Johanna var inte bara först ut att tala utan även dagens moderator. Efter Johannas anförande hälsade Ingela Holmström, ställföreträdande prefekt och docent på institutionen för lingvistik, alla hjärtligt välkomna och dagen var igång!

Ingen historisk dag om svensk teckenspråksforskning är komplett utan Brita Bergman! Hon inledde sitt anförande om tiden innan forskningen om svenskt teckenspråk kom i gång på SU. Hon uttryckte också sin glädje över att se flera av sina tidigare studenter i publiken i hörsalen – även om, som hon påpekade, de hade blivit gråhåriga!

Dagen till ära bar Brita en vacker turkos jacka som glittrade festligt där hon framförde sitt tal på teckenspråk. Hon berättade lustfyllt historien om hur det kom sig att hon valde att skriva en betyg-3-uppsats om teckenspråk; det var en lärare som föreslog Brita att skriva om teckenspråk och den utmaningen antog hon, utan att egentligen veta mycket om teckenspråk.

Betyg-3-uppsatsen ledde till ett flerårigt projekt där så småningom även Inger Ahlgren blev aktiv. Även döva engagerades i projektet för, som Brita sa, ”när döva träffas, då finns teckenspråket” och det var just teckenspråket som skulle studeras. Under tiden som svenskt teckenspråk har beforskats har nio doktorander disputerat sina avhandlingar om teckenspråk vid institutionen för lingvistik. Fem av dessa avhandlingar handlar om svenskt teckenspråk.

Brita Bergman talar.

Efter denna tillbakablick var det dags för Benice Woll som arbetar vid Deafness Cognition and Language Research Centre vid University College London. Hon gav en tillbakablick på forskning om teckenspråk i Europa de senaste 50 åren.

Tydligen gavs en konferens i Stockholm 1979 – The First International Symposium on Sign Language Research. Där närvarade ett 40-tal deltagare från USA, Storbritannien, Tyskland, Norge och Danmark – och Sverige såklart.

Efter detta fick vi se ett inslag från Rapport år 1979 där man rapporterade om den första internationella konferensen om teckenspråksforskning på SU. I det inslaget betonades att döva måste få undervisning på teckenspråk och att de då kan lära sig läsa och skriva svenska.

Jubileumstårta

Efter detta var det paus med posterpresentationer. Deltagare från Teckensurra och studenter från kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning hjälpte till att servera kaffe och jubileumstårta som det bjöds på i pausen.

Nästa talare var Ingela Holmström som talade om det fina samarbetet mellan Sveriges dövas riksförbund och avdelningen för teckenspråk vid SU, ett samarbete som ledde till att svenskt teckenspråk erkändes som undervisningsspråk av Sveriges riksdag 1981.

Därefter var det Liz Adams Lyngbäcks tur att berätta om speciallärarutbildningen som ges vid Stockholms universitet. Liz betonade vikten av att döva elever ska få undervisning på teckenspråk – bara 2% av alla döva i världen får det – och därmed behöver speciallärare ha tvåspråkig kompetens.

Dagens sista talare var doktoranderna Nora Duggan och Moa Gärdenfors. De berättade om den aktuella forskningen som pågår vid institutionen för lingvistik, avdelningen för teckenspråk vid SU idag. Så om dagen inleddes med de största inom forskningsfältet svenskt teckenspråk så avslutades den med de unga, framtida forskarna!

Tolkning förem till norskt och svenskt teckenspråk.

Anette fick nog - slutade som tolk

Att tolkutbildningarna har färre och färre sökande har nog inte undgått någon. Att behålla de tolkar vi har känns alltså extra viktigt just nu. I ljuset av den omtalade tolkbristen ställer vi på Tolktrycket oss därmed frågan: Vad är det som får tolkar att byta yrke? Vi har pratat med Anette*, som slutade jobba som tolk för en tid sedan för att satsa på en karriär inom ett annat yrke.

Som så många andra tolkar blev Anette intresserad av teckenspråket när hon gick en teckenspråkskurs i gymnasiet. Hon ville göra något av det, och landade i att tolkyrket skulle passa henne. Hon tyckte om teckenspråket och att jobba med människor. Utbildningen var tuff och hon fick jobba mycket med att rannsaka sig själv.

– Men under utbildningen kändes tolkyrket ändå fortfarande som en bra bana för livet.

Glädjen i yrket som Anette fortfarande upplevde i början avtog ganska snabbt. Hon började sin bana som frilansande tolk, och upplevde ett tufft klimat från tolkanvändarnas sida, men också internt inom kåren. Det talades då mycket om en "svart lista" över tolkar, som hade upprättats av tolkanvändare och spreds över landet. Hamnade man på den ville ingen ha en, gick snacket, och Anette upplevde att kollegor som hamnat på listan blev utan jobb.

– Man var livrädd för att göra något fel. Det räckte med minsta lilla misstag för att hamna på listan.

Man var livrädd för att göra något fel.

Anette lyckades i alla fall klara sig från listan, och blev senare anställd på ett privat tolkbolag. Då var hon dock redan desillusionerad kring yrket, och det som dödade den sista gnistan hon hade för jobbet var arbetet i bildtelefoni. Hon upplevde ett hårt arbetsklimat där man jobbade många timmar och långa pass i förmedlingstjänsten utan att kunna ventilera jobbiga händelser med någon.

– Bland oss kollegor sa vi alltid att man kunde avbryta samtalet för att gå ut och hämta kollega eller bli avbytt, men att faktiskt göra det kändes som ett nederlag.

Dessutom fanns ingen tid att återhämta sig på mellan samtal, och hon blev väldigt trött.

– Det var på sin höjd att man kunde gå och hämta ett glas vatten efter ett jobbigt samtal, sedan var det bara att sätta sig framför skärmen igen om det var kö.

Anette saknade även stöttning från chefshåll, vilket hon menar kunde ha underlättat för henne och hennes kollegor.

– Ledningen hade lätt att se brister hos tolkar och valde att trycka på dem snarare än att kunna ge både positiv och konstruktiv feedback.

Anette hade velat ha möjligheten att inom lyckta dörrar och tystnadsplikts gränser kunna prata av sig om jobbiga uppdrag, både i bildtelefoni och på fältet.

– Man behöver ju inte säga vem tolkanvändaren är eller ens gå in på detaljer i samtalet. Men jag hade velat ha möjligheten att uttrycka min ilska över otrevliga brukare till en kollega när jag var i affekt. En person som pekar fuck you kan ju vara droppen som får bägaren att rinna över efter tjugo tidigare samtal.

Hon upplevde att kollegor tyckte att det var okej att prata av sig, men att det togs upp som något negativt på olika möten på arbetsplatsen. Hon saknade också att komma ut på fältet och tolka i verkligheten.

Efter ungefär fem år blev det till slut nog för Anette. Att byta till ett annat företag eller en tolkcentral var inte något hon direkt funderade på.

– Det är klart att tanken dök upp, men egentligen var jag bara mätt på hela skiten.

Hon sade upp sin fasta tjänst som tolk, och började istället som vikarie på en arbetsplats som endast krävde gymnasiekompetens, och fick en löneförhöjning på 3000 kronor på köpet. Det är socialt, hon får jobba med människor och trivs jättebra.

– Oavsett var man jobbar så gör alla fel någon gång. När jag gör fel på min nya arbetsplats får jag stöd i att göra bättre. Ledningen här är duktig på att ge ris och ros på ett bra sätt. De ser hur man kan lyfta sina medarbetare, och gör det!

På frågan om vad hon tror krävs för att fler skulle stanna i tolkyrket, tror Anette att lönerna behöver komma upp.

– Tolkyrket är extremt lågavlönat för att vara ett jobb som kräver fyra års utbildning, till och med för att vara ett jobb där man arbetar med människor.

För egen del skulle hon aldrig kunna jobba som tolk igen.

– Men jag har användning för mina tolkkunskaper på jobbet idag, både inom teckenspråk och tolkning!

**Anette heter egentligen något annat.*

Intervjuad av redaktionen

Åsikterna som framförs i artikeln är Anettes egna. Vi på Tolktrycket är intresserade av att höra era åsikter om vad som skulle kunna få personer som funderar på att sluta att stanna kvar. Håller du med Anette, eller har du andra erfarenheter av varför tolkar väljer att sluta inom yrket? Vad har fått tveksamma tolkar att stanna?

Maila tolktrycket@sttf.org om du är intresserad av att dela med dig!

Dalarna: frilanstolkar missnöjda med Tolkcentralen

När jag gick tolkutbildningen så hade jag nog en väldigt romantiserad bild av tolkyrket och hur det skulle bli att jobba som tolk. När jag väl tagit examen och började jobba i Dalarna så fick jag en lite annan bild av situationen. På ett av mina första uppdrag fick jag kommentaren: ”Jaha, nu blev vi ännu fler här i Dalarna.” Jag vågade inte fråga vad hen menade, men jag började såklart fundera varför hen valde att säga så. Efter att ha varit i yrket i några år har jag nu förstått vem som är boven i dramat.

Tolkcentralen Dalarna har med sin ignorans, ovilja och okunskap skapat onödig konkurrens mellan oss tolkar, men även en känsla av att jobbet vi utför åt dem inte är värt någonting. Tolkcentralen har valt att inte ha en maxgräns på antal tolkar på sin lista, utan fyller den till bredden för att hålla procenten på antal bristade uppdrag nere. Detta leder till att vi inte kan leva på att arbeta som tolk eftersom förfrågningarna kommer utan kontinuitet, kanske bara ett par gånger i månaden. Vi vänder ut och in på oss själva för att kunna tacka ja till de jobbfrågningar som dyker upp, samtidigt som verksamhetschefen fäller kommentaren om julgåvorna vi fick av Regionen ifjol: ”Knappt hälften av namnen jag skrev på julkorten kände jag igen”. Det visar ganska tydligt vilken situation vi har här i Dalarna.

Tolkcentralen Dalarna har en handfull anställda tolkar, några upphandlade bolag och en lång lista med frilansande/timarvoderade tolkar. I första hand läggs uppdragen ut på de anställda (såklart) och sedan ska, enligt verksamhetschefen, de övriga uppdragen läggas ut till lika stor del på bolagen och frilansande tolkar. Samordningen får dock använda sig av närhetsprincipen och rätt tolk på rätt plats. Det sistnämnda undantaget vill jag gärna veta hur samordningen kan motivera, då den aldrig sett mig jobba och det är över två år sedan jag jobbade med en fast anställd.

“ Vi vänder ut och in på oss själva för att kunna tacka ja till de jobbfrågningar som dyker upp.

På bolagssidan finns en tydlig rangordning: de som lagt lägst bud ligger först och får förfrågan först, och så vidare. På frilanssidan är det inte lika tydligt — där kan det gå flera veckor eller månader innan man får en förfrågan. Om man turligt nog tackar ja till den, då dyker plötsligt ett helt gäng förfrågningar upp och då får man jobba jättemycket några dagar. Det märks så tydligt att man ”glöms av” under en period för att sedan duga igen. När man gått en flerårig utbildning för att jobba med sitt drömyrke så vill man inte att en endaste person ska ha makten att styra över om man har råd med mat denna månad eller inte (rent krasst).

Jag har hört mig för hur andra tolkar har det i andra län. På till exempel Tolkcentralen i Jönköping tar de bara in ”rätt” antal tolkar som behövs utöver de anställda. På så vis ser de till att de som jobbar åt tolkcentralen har en möjlighet att livnära sig på tolkyrket. Det ger tolken en trygghet och en känsla av samhörighet, som tyvärr saknas här i Dalarna. På grund av detta har många av oss tolkar blivit tvungna att söka oss till andra yrken. En del fortsätter tolka vid sidan av, mer som en hobby, vilket ingen av oss hade som mål när vi satte oss i skolbänken från första början. En del blir egna, bildar bolag, för att få någon känsla av självbestämmande och värdighet.

“ *En del fortsätter tolka vid sidan av, mer som en hobby.* ”

En sådan enkel sak som att informera oss tolkar om vad som händer på tolkcentralen, att det kan vara så himla svårt. I början av pandemin var vi ett gäng tolkar som efterfrågade visir och det tog ett bra tag innan det kom fram att det gick att hämta på tolkcentralens kontor. Sen fick jag höra ryktesvägen att verksamhetschefen skulle sluta, vilket känns som det borde kommit direkt från huvudpersonen. Jag fick även höra ryktesvägen att tolkcentralen helt plötsligt, i början av detta år, tagit in en vikarie utan att gå ut med en annons. Jag var inte den enda som blev förvånad – bara några veckor innan hade en kollega frågat om det skulle komma ut ett vikariat och fått nej som svar.

Tolkträffar är ännu en sak som saknats hos tolkcentralen. Det har varken varit frilans- eller bolagsträffar de senaste åren. Vi är ett stort antal tolkar som rör oss i länet, fast när man knappt träffas kan man inte räknas som kollegor. Vi har efterfrågat både träffar, mentorskap och fortbildning, men det är inget som verkar vara prioriterat.

.....►

Det har däremot dragits igång några digitala träffar det senaste året, på tolkarnas initiativ, mellan oss frilansande och verksamhetschefen. Där har vi lyft alla funderingar vi haft och krävt svar på våra frågor. Det har funnits många saker att ventileras. Dock känns det väldigt snopet att personen vi ställt frågor till, utbildat kring vårt yrke samt blivit lovade saker av, nu ska byta jobb och lämna rollen som verksamhetschef på tolkcentralen. Jag hoppas innerligt att nästa chef ser till vårt, men också tolkcentralens, bästa och slopar frilansformen, för snart finns det inga tolkar kvar.

Helt ärligt förstår jag inte hur Tolkcentralen Dalarna vågar behandla sina frilansande tolkar som de gör och har gjort i många år. När någon frågar mig om hur det är att jobba som tolk och hur Tolkcentralen Dalarna är som arbetsgivare, så svarar jag ärligt utan någon som helst stolthet över platsen jag jobbar på. Jag undrar hur man med gott samvete kan strunta i att höja våra löner på över tio år och sedan höja ynka 30 kronor för ett par år sedan. Jag undrar också hur man som verksamhetschef kan lita på sin samordning när tolkar inte vågar ringa in och klaga på någonting eftersom de är rädda att inte få fler förfrågningar då. Till sist: i samma län ligger en av folkhögskolorna som utbildar framtida tolkar, där sökantalet är otäckt lågt, vad säger ni till dem? Jag kan garantera att ni inte direkt lockar fler personer att söka till tolkutbildningen.

Missnöjd frilansare

Svar från TC Dalarna

Som verksamhetschef respekterar jag din åsikt om hur du upplever att tolkcentralen hanterar arvodestolkarna. Jag har en lite motsatt bild från mitt håll som ansvarig. Att arbeta som arvodestolk är en möjlighet att få använda sina kunskaper inom tolkyrket i det verkliga livet, då vi inte har några lediga tjänster på Tolkcentralen Dalarna. Vi ser arvodestolkarna som en mycket viktig resurs inom vårt uppdrag och vår verksamhet. Att det finns områden som vi behöver se över har vi haft en dialog om med arvodestolkar och det är ett arbete som pågår i Dalarna. Det som jag inte håller med om är att vi skulle vara ignoranta, ovilliga och okunniga; det håller jag bestämt inte med om. Man skall också ha med sig att vi i dagsläget inte har några krav på våra arvodestolkar gällande tillgänglighet, utan det är helt ok att tacka nej till ett uppdrag utan förklaring och ändå vara aktuell för fler uppdrag när det blir aktuellt.

Med hopp om ett fortsatt gott samarbete!

*Mikael Henriksson
tf. Verksamhetschef*

“Att få vara rookie varenda dag”

– Karin blickar tillbaka på sitt yrkesliv som tolk

Karin i mitten, flankerad av 2/3 av Tolkspråkets redaktion. Alva till vänster och Silke till höger.

I juni månad, samtidigt som nybakade tolkar kastar sig ut i arbetslivet, tar 63-åriga Karin Helsingius ett steg tillbaka och går i pension efter ett långt yrkesliv som teckenspråkstolk. Tolkspråket har intervjuat henne om glädje- och sorgeämnena i hennes karriär, och fått ta del av anekdoter och tankar om yrket och livet i stort.

Vi träffas på Stortorget i Örebro och sätter oss på en uteservering i solen, beställer in varsin grillad smörgås och börjar vår tidsresa tillbaka till 70-talet. Då kom Karin i kontakt med teckenspråket för första gången genom en döv tjej i grannskapet som hon brukade teckna med. Först med ett hemgjort språk, och senare lärde sig Karin alltmer teckenspråk. Hon hamnade på en teaterutbildning i Arvika och hann jobba på ett kollo för döva innan hon fick kontakt med tolkchefen i Karlstad '79.

Chefen uppmuntrade henne till att fortsätta med teckenspråk “för att få in lite nytt blod i tolkkåren”, som Karin säger. Hon fick till och med följa med på ett tolkuppdrag och testa att tolka. Det kan man ju tycka olika om med dagens etiska ramar, men för Karin ledde det i alla fall rakt in i tolkspråket.

För att komma in på den 32 veckor långa utbildningen i Västanvik fick Karin först genomgå ett test i Stockholm.

“ Jag hade aldrig sett en video i hela mitt liv.

Intervju

– Man skulle titta på en video där en döv person tecknade och sen skulle man återberätta. Jag hade aldrig sett en video i hela mitt liv, men det gick bra. Sen skulle man också producera lite teckenspråk själv.

Hon lyckades komma in i en klass med många CODA-barn som bidrog med mycket kunskap, som hon säger, och 1981 blev Karin färdig med tolkutbildningen.

– 32 veckor var ju en jättelång utbildning, tyckte man då!

Hon började arbeta i Karlstad under en kortare period och flyttade sedan tillbaka till hemstaden Örebro. Där började Karin tolka på universitetet som timanställd och har, efter ett kortare uppehåll då hon utbildade sig till fritidsledare, varit tolkyrket och tolkcentralen i Örebro trogen sedan början på 90-talet.

Karin berättar att hon var med och skrev för *Tolktrycket* på 80-talet. Då ritade man framsidorna själv och hon berättar att hon och Ingrid Fredriksson brukade trycka upp tidningen på Dövas förening. Roligt att cirkeln sluts, tycker vi, och att vi får berätta lite om Karins yrkesliv i *Tolktrycket* idag.

Mycket har hänt med yrket och den döva gruppen under de dryga 40 åren Karin har varit med.

– När jag började tolka var döva inte lika aktiva, det kunde hända att man till exempel inte taltolkade speciellt mycket under lång tid. Det är helt andra krav idag, berättar Karin och fortsätter reflektera kring nu och då.

– Förr satt vi ofta ner när vi tolkade. På universitetet satt vi bredvid föreläsaren som stod upp, vi satt två tolkar bredvid varandra och ingen såg vad som visades på overheaden. Man såg inte heller mycket av föreläsaren som hamnade lite bakom. Vi kunde också sitta i mitten på en sal när studenterna satt i en U-formation. Man missade mycket av samspelet mellan människor när man hade en sådan placering. Sedan ändrade vi arbets sätt och så skulle vi plötsligt stå där framme vid föreläsaren, det kändes väldigt konstigt och ovant i början, men man blev snabbt van och det blev ju så mycket bättre.

“*...varje gång min tolkanvändare tecknade “tupp”, så fick jag skrika “Kuckeliku!” där bakom snöhögen.*”

Vi pratar också om att det finns mindre pengar i tolkverksamheten idag jämfört med förr. Karin minns med glädje alla resor hon har fått göra i tjänsten.

– Gick det ut en förfrågan om att resa i jobbet, då brukade jag tacka ja direkt!

Hon har bland annat varit i Indien och Polen, har åkt till fjällen och både vandrat och åkt skidor, och upplevt många härliga, spännande och ibland märkliga stunder.

– I fjällen låg jag bakom en snökulle, med skidorna på. Gruppen skulle härma djurläten och varje gång min tolkanvändare tecknade “tupp”, så fick jag skrika “Kuckeliku!” där bakom snöhögen, berättar hon och vi skrattar alla tre.

Vi ber henne berätta fler anekdoter och Karin gräver fram en väldigt märklig händelse. Året var 1991 och hon – då höggravid – satt och tolkade en heldag med en kollega. I slutet på dagen som hade passerat utan några nämnvärda pauser för tolkarna, var kollegan tvungen att gå på toaletten.

– Då sätter sig en främmande man bredvid mig på den lediga stolen där jag satt och jobbade, klappar mig på gravidmagen och säger “åh, vad vackert”. Han fattade inte att jag faktiskt jobbade. Men jag bara fortsatte att tolka. Plikten kallade ju!

Såklart har även många sorgliga stunder hunnit passera under Karins yrkesliv. Tunga, uppsplitande situationer som dröjt sig kvar.

– Men jag har klarat mig från väldigt traumatiska händelser faktiskt, jag har inte varit med om död till exempel, berättar Karin.

Det här med handledning är ju snarare ett nytt påfund, men Karin tycker det är väldigt positivt att möjligheten finns idag, speciellt när vi lyder under så stark tystnadsplikt, beskriver hon.

Men tillbaka till det roliga! Karin är bestämd med att det ska framgå i artikeln att hon verkligen haft roligt under alla år och uppskattat allt hon fått uppleva och alla människor hon fått träffa.

– Det är ju därför jag har stannat så länge. Det finns inte en minut som är den andra lik. Man är rookie och får lära sig nytt varenda dag! Det finns det inte många yrken som är såna och det kommer jag nog sakna lite grann!

Vi ber henne om en framtidsspaning och frågar hur hon tror yrket kommer att utvecklas. Karin förutspår en större digitalisering.

–Man kanske kommer kunna teckna in i en app som sen pratar, eller prata in i en app som tecknar det man sagt. Om det blir så kommer allt att ställas

på sin spets. För vissa situationer kanske det vore bra, men det blir ju väldigt mekaniskt.

Hon spanar vidare och föreställer sig AI-tolkar i 3D, lite som ABBA som nyligen återuppstod i form av avatarer. Andra tankar om framtiden handlar om tolkars arbetsvillkor. Karin hoppas på att det kan fortsatt vara ett härligt yrke, så som hon upplevt det under alla år, och att man inte driver på för hårt som hon uttrycker det.

– Man måste få hinna äta lunch och förbereda sig!

Äta lunch kommer hon snart få göra precis när hon vill. Men det är inte allt Karin ser fram emot.

– Jag känner inte att jag går i pension, utan mer som om jag byter liv! Jag kommer vara mer fri, bestämma över min egen tid, resa, åka skidor och köra min nya motorcykel!

Tack Karin, för din tid, och vi önskar dig all lycka till med ditt nya liv som pensionär!

Text: Silke Spangler

Foto: David Routledge

**STTF önskar Dig en
riktigt skön sommar!**

**VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 28 AUGUSTI**